

ЧЕРВОНОКНИЖНІ ВИДИ ФЛОРИ ОКОЛИЦЬ МІСТА ПОЛТАВИ

Перерва В. М., студент

Кононенко Д. М., студент

Гомля Л. М., кандидат біологічних наук кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Сагайдак В. Р., асистент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Охорона рідкісних видів флори є важливим аспектом збереження біорізноманіття. Особливої актуальності ця проблема набуває у межах населених пунктів, де рослинний покрив зазнає значного антропогенного навантаження. Одним із таких населених пунктів є місто Полтава, розташоване по обох берегах лівої притоки Дніпра – річки Ворскла. В його околицях зростає низка цінних рослинних угруповань із багатою флорою та рідкісними видами рослин, зокрема з такими, що занесені до Червоної книги України. До умовно виділеної території околиць міста Полтави, де проводились дослідження, входить територія власне самого міста із селами Патлаївка (на півночі, до Кротенківського ландшафтного заказника), Гожули, Шостаки, Супрунівка, Мильці (на заході), Горбанівка, Розсошенці, Щербані, Тютюнники, Шмиглі, Гора, Нижні Млини (на півдні), Терешки, Зінці, Копили (на південному сході, до Микільського переїзду, включаючи урочище Триби), Макухівка, Андрушки і Затурине (на сході, по р. Коломак до гирла р. Свинківки).

В околицях Полтави зараз зростає 12 видів рослин, занесених до Червоної книги України, з них – 1 папороть, 8 однодольних (у тому числі 2 орхідеї) та 3 види дводольних. 10 видів з 12 є відомими для Ворсклянського геоботанічного району і наводяться у «Конспект флори Лівобережного Придніпров'я»[1], а 2 види, а саме *Lathyrus venetus* (Mill.) Wohlf. та *Crambetatarica* Sebeok. наводяться

як нові для флори Полтавщини. Нижче подається список виявлених під час досліджень видів.

Salvinia natans All. Ця рідкісна водяна реліктова папороть розсіяно зустрічається по всій території Полтавської області[1]. Зараз сальвінія зрідка зустрічається в пониззі р. Коломак, частіше по р. Ворскла (особливо між мостами біля Південного вокзалу і по шосе Київ-Харків та нижче з течією).

Fritillaria meleagroides Patr. ex Schult. et Schult. fil. Поширений лише на заплавах обох берегів Ворскли. Також місцезнаходження виявлені в околицях Полтави: біля мосту між селами Нижні Млини та Терешки Полтавського району (лівий берег), на заплавах правого берегу за селами Гора і Тютюнники Полтавського району (невелика за площею зарість).

Fritillaria ruthenica Wikstr. Цей вид в Полтавській області теж зустрічається рідко. Виявлене місцезнаходження у змішаному лісі біля села Копили слід вважати єдиним в досліджуваному регіоні.

Tulipa quercetorum Klok. et Zoz. Зустрічається у розріджених дібровах по великих річках по всій території Полтавської області. В околицях Полтави зростає у двох місцях: парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва на полі Полтавської битви і листяні ліси Розсошенського лісництва по правому березі р. Ворскла (за с. Тютюнники).

Gladiolus tenuis Bieb. Найчисленніший локус цього виду виявлений на заплавах правого берега р. Ворскла за с. Тютюнники, поодинокі особини і групи знайдені у с. Вакуленці (узлісся заплавної лісової), с. Вороніно (біля підніжжя степових схилів) та у с. Лісок (лівий берег р. Коломак).

Iris pineticola Klok. Невелику зарість вдалося виявити на узліссі соснового лісу поблизу урочища Триби (Чалівське лісництво, кв. 39). Ця знахідка поки що залишається єдиною в досліджуваному регіоні.

Види родини Orchidaceae. Родина Orchidaceae в межах Полтавської області за даними О. М. Байрак[1] репрезентована 20 видами, більшість з яких вже зникли. Зниклими для околиць Полтави вважаються *Cypripedium calceolus* L., *Corallorhiza trifida* Chappel., *Orchis militaris* L., *Orchis morio* L. та *Anacamptis*

pyramidalis (L.) C. Rich[2]. Станом на сьогодні, в околицях м. Полтава знайдені лише *Epipactis helleborine* (L.) Crantz та *Orchis palustris* Jacq. Орхідеї поблизу Полтави трапляється дуже рідко малочисленими групами чи поодинокі.

Pulsatilla nigricans Stoerck. Цей вид є одним з найпоширеніших червонокнижних видів околиць Полтави. Зростає розсіяно у соснових лісах другої тераси р. Ворскла у Чалівському лісництві, зокрема біля с. Копили, с. Терешки та в урочищі Триби.

Lathyrus venetus (Mill.) Wohlf. Цей дуже рідкісний для Лівобережної України вид. Уперше він був виявлений за с. Великий Тростянець Полтавського району поодиноким екземпляром. Проте пізніше у широколистяних лісах правого берега річки Ворскла було знайдено досить велику кількість невеликих за чисельністю локалітетів виду. Цей вид потребує детальнішого вивчення і охорони.

Crambe tatarica Sebeok. Даний вид зафіксовано на кам'янистих схилах вздовж залізниці на прогоні Зінці-Ключники південніше Полтави. Популяція небагато численна (всього нараховано 8 генеруючих особин), але, очевидно, в майбутньому, вона буде прогресувати, так як у вказаному біотопі майже не має конкурентів.

Stipa borysthena Klok. ex Prokud. Єдиним видом ковили, виявленим в околицях Полтави, є *Stipa borysthena*. Нами ця рослина виявлена по узліссям соснових лісів Чалівського лісництва поблизу урочища Триба (між селами Терешки та Вовківка).

Проведені дослідження в околицях Полтави дозволили виявити у природних ценозах, не зважаючи на значний антропогенний тиск, 12 червонокнижних рослин. Ці фітоценози здебільшого приурочені до долин річок Ворскли, Коломаку, Вільшани. Але охорона рідкісних видів в таких ценозах забезпечена недостатньо. Єдиним об'єктом ПЗФ України в околицях Полтави, де охороняються саме рідкісні види рослин в природних умовах, є ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Урочище Триби».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрак О.М. Конспект флори Лівобережного Придніпров'я. Судинні рослини. – Полтава: Верстка, 1997. – 164 с.
2. Івашин Д. С., Самородок В. М., Буйдін В. В. Щоб росли горицвіти. – Полтава, 1992. – 70 с.

ЕКЗОТИЧНА ДЕНДРОФЛОРА ПРИДНІПРОВСЬКОГО ПАРКУ МІСТА КРЕМЕНЧУК

Перерва В. М., студент

Кононенко Д. А., студент

Гомля Л. М., кандидат біологічних наук кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Сагайдак В. Р., асистент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Озеленення міст – важлива складова розвитку сучасних міських просторів. Воно має безпосередній вплив на якість життя мешканців, забезпечуючи чисте повітря, відпочинок у зелених зонах, та покращення естетики міста. Важливо, щоб озеленення міст було інтегрованою частиною міського планування та розвитку, а також враховувало потреби місцевих жителів, екологічні вимоги та нові тенденції в архітектурі та ландшафтному дизайні. В процесі масового зеленого будівництва цілком можуть використовуватись не лише відомі і давно опробованні породи дерев і кущів, а й екзоти.

При дендрологічному вивченні Придніпровського парку міста Кременчука в ньому знайдено близько 48 видів деревних рослин, з них: 7 видів хвойних, 31 вид листяних дерев та 10 видів кущів, загальна кількість всіх видів – близько 70 видів. Деякі види дерев і кущів, які були завезені в місто з різних